

Стандартизований набір аналітичної інформації і, насамперед, на корпоративному рівні в рамках фінансового звіту, істотно розширить його аналітичні можливості: буде чітко видно стан кожної компанії в межах галузі в розрізі основних фінансових показників. Важливо також і те, що динаміка таких показників згодом дасть змогу виробити галузеві норми (рекомендовані значення) по кожному з них. Актуальність цього визначається тим, що у вітчизняних методиках фінансового аналізу рекомендовані значення тих чи інших показників не враховують галузевої специфіки підприємств. Необхідною умовою для виходу підприємств на ринок цінних паперів є розробка єдиної методології оцінки господарської діяльності для цілей фондового ринку. Цивілізований фондовий ринок ґрунтується на інформаційній відкритості та прозорості, що забезпечується розкриттям інформації емітентами цінних паперів про результати діяльності й перспективи розвитку. В деяких методиках аналізу має місце формальний підхід до інтерпретації показників. По перше, це відноситься до коефіцієнта фінансової незалежності (автономії), при значенні якого $\geq 0,5$ робиться висновок о добром фінансовому стані підприємства. Це не завжди відповідає реальності, а іноді свідчить про збитковість діяльності і можливість банкрутства.

За останні два десятиріччя у нас широко використовуються фінансові коефіцієнти. Формалізований підхід до їх розрахунку створює ілюзію простоти і доступності проведення аналізу. Фінансові коефіцієнти — це інструменти подальшого проведення аналізу, який передбачає знання господарських операцій, логіку формування показників фінансової звітності і їх взаємозв'язок.

Кіндрацька Л. М.,

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку
в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ІНСТИТУЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних економічних процесах питанням бухгалтерського обліку та економічного аналізу відводиться важливе місце. Ще донедавна вони розглядалися окремо з огляду на специфіку функцій, виконуваних у діяльності суб'єктів господарювання. Нині

логічно вести мову про комплекс обліково-аналітичного забезпечення процесу управління. Висока міра ризику втрати позицій на ринку, на чутливість до зовнішніх чинників негативно впливає на загальну ефективність ведення бізнесу, зокрема і банківського. Іншими словами сучасні реалії економіки створюють досить масштабні інформаційні проблеми, більшість з яких можливо розв'язати тільки шляхом формування міцного базису обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень.

За такого підходу дискусії між науковцями та практиками повинні вестись не довкола «оригінальності» підходів до визначення ролі бухгалтерського обліку та економічного аналізу в економічних процесах, а стосовно розширення їх інформаційних можливостей у процесі прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності і ризиків ведення бізнесу. Тому проблема доцільності чіткого розподілу функцій бухгалтерського обліку та економічного аналізу в господарському процесі видається надуманою. Зрештою, хай не так виразно, але все ж таки реально маємо вести мову про специфіку бухгалтерської справи як інструменту формування, накопичення, інтерпретації та узагальнення великообсягової інформації про фінансовий стан господарюючого суб'єкта і перспективи його підтримки на визначеному рівні. Зазвичай будь-яка справа включає комплекс дій, виконуваних послідовно. Можливо змінити цю послідовність, утім конкретні факти господарського життя, хоча і змінюються, але незмінно залишаються об'єктами бухгалтерської справи. Це незаперечно, бо коріння бухгалтерської справи занурене у глибину становлення і розвитку комплексу економічних наук, основою яких є бухгалтерський облік із характерними йому принципами, функціями, методиками і, найголовніше, методологією. У цьому сенсі бухгалтерську справу слід розглядати як інформаційну систему, складовими якої є облік, аналіз та контроль. Відповідно відлік функціонування бухгалтерської справи починається із процедури планування. У підсумку маємо інформаційну систему, взаємопов'язану логічною схемою взаємодії її елементів. Такий підхід дає змогу трансформувати всі елементи бухгалтерської справи відповідно до потреб інформаційного забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Діє споконвічний принцип: інформація є цінним ресурсом, втім її обсяг не повинен переобтяжувати її сприйняття користувачем. По суті інформація має бути дозованою відповідно до ієрархічних рівнів управління господарюючим суб'єктом. Щоб не допустити інформаційне перевантаження цих рівнів, вже на етапі

планування важливо визначитись із обсягами та структурою потрібної інформації, що можливе завдяки аналітичній функції бухгалтерського обліку. Таким чином бухгалтерська справа у своїй основі вже має комплекс обліково-аналітичних дій. Не виключаються і нові об'єкти обліку, які потребують бухгалтерсько-аналітичного дослідження.

Кожен рівень розвитку бухгалтерської справи потребує конкретних методів дослідження і підтвердження їх теоретичної цінності, що у загальному формує своєрідну наукову парадигму вивчення все нових об'єктів. У сучасній парадигмі розвитку облікової системи питання обліку і економічного аналізу невіддільні. Щоб виокремити новий об'єкт обліку, слід детально проаналізувати наявну інформаційну базу і встановити прогалини у повноті інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Не слід також украй захоплюватися аналізом минулих подій. Такий аналіз безпосередньо не має цінності, втім важливий, оскільки надає інформацію для прийняття рішень стосовно майбутніх періодів діяльності. У такий спосіб підприємство виробляє своєрідний імунітет до дії різних чинників, які порушують його нормальну відтворювальну діяльність. Бухгалтерський облік і економічний аналіз як елементи інформаційної системи діють водночас і забезпечують чіткість взаємозв'язку: «первинні облікові дані — результативна інформація звітності — аналіз інформації — прийняття рішень — контроль законності здійснення операцій — зміна стратегії діяльності». Бухгалтерська справа виступає як складна система відображення і пізнання всіх господарських процесів і явищ господарської діяльності. Її методологічною основою є обґрунтований матеріалістичною діалектикою принцип єдності змісту і форми мислення. Цю єдність розглядаю як рух у напрямі вдосконалення системи. Суттєвим компонентом процесу вдосконалення є забезпечення функціональності інформаційної системи через визнання цілісності змісту, методології, предмета і методу його складових: планування, обліку, аналізу, контролю. Їх об'єднання у єдиний інформаційний процес підтверджується відомою тезою: бухгалтерський облік — це, передусім, аналіз, процедури яких формуються на планових показниках і завершуються контролем дотримання їх значень. Це накладає критерій корисності на весь комплекс інформації, що є продуктом системи і передбачає запровадження у процес її організації підходу, орієнтованого на прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У цьому зв'язку представники і охоронці спадщини радянського бухгалтерського обліку мають рацію, коли стверджують, що змінювати треба обережно, а модернізація доречна відповідно до потреб користувачів. Врахування цього реформаторами бухгалтерського обліку і економічного аналізу виключить плутанину у сфері бухгалтерської справи і сприятиме формуванню комплексу потрібної і корисної інформації. Досить того, що управління отримає ґрунтовну інформаційну базу, а звідки вона походить — не так уже й важливо. Важливо, щоб на підприємстві було відпрацьовано ефективну бухгалтерську справу, фундаментальний результат якої — корисна інформація.

Кутер М. И.,
*д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
Кубанський державний університет, м.Краснодар, Росія*

РОЛЬ ИСТОРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ В РАЗВИТИИ ТЕОРИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

Проблема развития теории бухгалтерского учета всегда оставалась самой главной для исследователей бухгалтерии. Менялись типы учета и учетные идеологии, которые требовали «изменений в теории», хотя, казалось, наоборот, развитие теории должно приводить к совершенствованию идеологии и практики.

Сегодня для бухгалтерских школ постсоветского пространства назрела необходимость уточнения учетной теории, возвращаясь к истокам нашей профессии, к истории бухгалтерского учета.

Никто не собирается переписывать бухгалтерскую историю и, соответственно, теорию, хотя уточнение некоторых положений напрашивается. Это связано с вкравшимися в наше сознание постулатами двойной бухгалтерии, которым приписываются имена Луки Пачоли, Жака Савари и других известных авторов.

История становления бухгалтерии — история развития бухгалтерских регистров. Прежде всего, необходимо уточнить этапы этого развития. Генезис бухгалтерских регистров включает следующие этапы:

- униграфические счета дебиторов и кредиторов;
- униграфические счета продажи товаров;
- униграфические счета накопления операционного финансового результата;
- униграфические счета инвентаря;